

ДИРЕКТИВА 2004/48/ЕО ОТНОСНО УПРАЖНЯВАНЕТО НА ПРАВА ВЪРХУ ИНТЕЛЕКТУАЛНАТА СОБСТВЕНОСТ И ДЕЛО С-367/15

Ас. д-р Христина Атанасова, УНСС

DIRECTIVE 2004/48 /EC ON THE EXERCISE OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS AND CASE C-367/15

Assistant Hristina Atanasova, PhD

Abstract: *The Directive requires all EU countries to apply effective, dissuasive, and proportionate remedies and penalties against those engaged in counterfeiting and piracy, and aims to create a level playing field for right holders in the EU. It means that all EU countries will have a similar set of measures available for right holders to defend their intellectual property rights.*

Keywords: *DIRECTIVE 2004/48/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 29 April 2004 on the enforcement of intellectual property rights, case C-367/15, reference for a preliminary ruling, calculation of the indemnity for infringement of copyright*

Една от директивите, формиращи европейската законодателната рамка в областта на интелектуалната собственост, е Директива 2004/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно упражняването на права върху интелектуалната собственост или т. нар. **“IPRED директива”** (от англ. “intellectual property rights (IPR) Enforcement Directive“).

Основната цел, която си поставя Директива 2004/48/ЕО, е сближаване на законодателните системи, за да се гарантира висока, равностойна и еднаква степен на закрила във вътрешния пазар. Чрез Директивата (в съображение 8) се застъпва виждането, че несъответствията между системите на държавите-членки по отношение на средствата за упражняване на правата върху интелектуална собственост накърняват правилното функциониране на вътрешния пазар и поради това е невъзможно да се гарантира, че правата върху интелектуалната собственост се ползват от равностойна закрила в Общността. Това положение не насърчава свободното движение в рамките на вътрешния пазар, нито създава благоприятна среда за лоялна конкуренция. Тези различия водят до изоставане в правната уредба на материалното право върху интелектуалната собственост и до разпокъсване на вътрешния пазар в това отношение. Това води до загуба на доверие сред стопанските среди към вътрешния пазар, последвано от намаляване на инвестициите в нововъведения и изобретения. Нарушенията на правата върху интелектуалната собственост се оказват все по-тясно свързани с организираната престъпност. Все по-широкото използване на Интернет способства за мигновеното разпространение на пиратски продукти по целия свят. По тези причини Директива 2004/48/ЕО приема, че следва да се гарантира ефективното упражняване на материалното право върху интелектуалната собственост посредством конкретни действия на общностно ниво. Ето защо сближаването на законодателството на държавите-членки в тази област е съществена предпоставка за правилното функциониране на вътрешния пазар (съгласно съображение 9 от Директивата).

Съгласно съображения 4, 5 и 6 от Директивата на международно ниво всички държави-членки, както и самата Общност по отношение на въпросите от нейна компетентност, са задължени да съблюдают споразумението за търговските аспекти на интелектуалната собственост (Споразумението TRIPs), в което се съдържат разпоредби относно средствата за изпълнение на правата върху интелектуалната собственост, които представляват общи стандарти, които се прилагат на международно ниво и се изпълняват

във всички държави-членки. Настоящата директива следва да не накърнява международните задължения на държавите-членки, включително тези, определени в Споразумението TRIPs. Съществуват също така и международни конвенции, по които всички държави-членки са страни и в които се съдържат също така и разпоредби относно средствата за упражняване на права върху интелектуална собственост. Това включва по-специално Парижката конвенция за закрила на индустриалната собственост, Бернската конвенция за закрила на литературните и художествените произведения и Римската конвенция за закрила на артистите изпълнители, продуцентите на звукозаписи и излъчващите организации.

Държавите-членки въвеждат в сила закони, подзаконови и административни разпоредби, необходими, за да се съобразят с настоящата директива, преди 29 април 2006г. (чл. 20, т. 1 от Директивата), след което незабавно информират Комисията за това. Всяка държава-членка е следвало да внесе в Европейската комисия доклад за изпълнението на настоящата директива. Въз основа на тези доклади Комисията изготвя доклад за прилагането на Директивата с оценка за ефикасността на предприетите марки, включително и оценка на нейното въздействие върху обновяването и развитието на информационното общество. След това този доклад трябва да бъде предаден на Европейския парламент, на Съвета и на Икономическия и социален комитет. Към него следва да се приложат, ако е необходимо и в светлината на развитието на правния ред в Общността, предложения за изменения на Директива 2004/48/ЕО.

Шведският закон IPRED е наименуван също като Директива 2004/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно упражняването на права върху интелектуалната собственост. Той предоставя на авторите правото да поискат IP-адресите на заподозрени лица за незаконен обмен на файлове, с цел спрямо същите да бъде ангажирана съответната юридическа отговорност.

Директивата е транспонирана и в българското законодателство, приемайки промени в Закона за топологията на интегралните схеми (ДВ, бр. 81, 14.09.1999 г.), ЗАПСП (ДВ, бр. 99/ декември 2005 г.), ЗПРПМ (ДВ, бр. 64/август 2006 г.), ЗПрД (ДВ, бр. 73/септември 2006 г.) и ЗМГО (ДВ, бр. 73/септември 2006 г.).

Преди решението по Дело С-367/15 е от 25.01.2017г. Съдът е имал възможност да се произнесе и по друго преюдициално запитване относно тълкуването на чл. 13 от Директива 2004/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно упражняването на права върху интелектуалната собственост. **Член 13 от тази директива е озаглавен „Обезщетение за вреди“ и параграф 1 от него гласи:**

„Държавите-членки гарантират, че по заявление на увредената страна компетентните съдебни органи постановяват на нарушителя, който съзнателно или [можейки] при разумни основания да съзнава това е предприел действия, с които е нарушил права, да заплати на притежателя на правата обезщетение съобразно действителните вреди, понесени от последния в резултат на нарушението.

Когато съдебните органи определят обезщетението:

а) те вземат предвид всички приложими аспекти, като например отрицателните икономически последствия, включително пропуснатата печалба, които увредената страна е понесла, цялата несправедливо получена печалба от нарушителя, а когато е уместно, елементи, които са различни от стопанските фактори, като например моралната щета, причинена на притежателя на правото поради нарушението;

ИЛИ

б) като алтернатива на посоченото те могат, когато е уместно, да определят обезщетението като еднократна сума въз основа на следните елементи: най-малкото размера на лицензионните и авторските възнаграждения и хонорари, които биха били дължими, в случай че нарушителят е поискал официално разрешение да ползва въпросното право върху интелектуална собственост.

[...]“.

Първото решение е от 17.03.2016 г. по дело С-99/15. Страни по дело **С-99/15** са г-н **Liffers** (режисьор, сценарист и продуцент на аудиовизуалното произведение със заглавие *Dos patrias, Cuba y la noche* („Две родини, Куба и нощта“), което разказва шест лични и интимни истории на различни жители на Хавана (Куба), общото между които е хомосексуалната или транссексуалната ориентация на персонажите) и **Mandarina** (който прави документален филм за детската проституция в Куба, показващ престъпна дейност, заснета със скрита камера. В това документално произведение са включени няколко откъса от филма *Dos patrias, Cuba y la noche*, без да е поискано разрешение от г-н Liffers. Това документално произведение е излъчено по испанския телевизионен канал *Telecinco*, собственост на *Mediaset*).

Изводът, който прави Съдът, е следният: Член 13, параграф 1 от Директива 2004/48 ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно упражняването на права върху интелектуалната собственост трябва да се тълкува в смисъл, че позволява на лицето, увредено в резултат на нарушение на правото му върху интелектуална собственост, което претендира обезщетение за имуществените си вреди, изчислени в съответствие с параграф 1, втора алинея, буква б) от чл.13 въз основа на размера на лицензионните и авторските възнаграждения или хонорари, които биха били дължими, в случай че нарушителят е поискал официално разрешение да ползва въпросното право върху интелектуална собственост, да претендира освен това предвиденото в параграф 1, втора алинея, буква а) от посочения член обезщетение за неимуществените си вреди.

Последното засега решение на Съда по тълкуването на чл. 13 от Директива 2004/48/ЕО е от 25 януари 2017 по дело **С-367/15**. Преюдициалното запитване е отправено от *Sąd Najwyższy* (Върховен съд, Полша) относно тълкуването на чл.13 от Директива 2004/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно упражняването на права върху интелектуалната собственост в рамките на правен спор между **ОТК** (излъчва телевизионни програми чрез кабелна телевизионна мрежа на територията на град Олава (Полша) и **SFP** (организация за колективно управление на авторски права с разрешение да извършва в Полша дейност по управление и закрила на авторски права върху аудиовизуални произведения) относно иск за установяване на нарушение на права на интелектуална собственост.

След като на 30 декември 1998 г. е прекратен лицензионният договор, чрез който тези два субекта са определяли правилата за заплащане на възнаграждения, ОТК продължава да ползва произведения, защитени с авторски права. Това дружество сезира **Комисията по авторското право** в Полша, като иска тя да определи размера на дължимото възнаграждение за ползването на управляваните от SFP авторски права. С решение от 6 март 2009 г. тази комисия определя посоченото възнаграждение в размер на 1,6% от нетните приходи без данък върху добавената стойност, които ОТК е реализирало вследствие на препредаването по кабел, без някои заплатени от последното такси. Тъй като и самото ОТК изчислява размера на дължимото възнаграждение на тази основа, то изплаща на SFP сумата от 34 312,69 полски злоти (PLN) (около 7736,11 EUR) с оглед на реализираните за периода от 2006 г. до 2008 г. нетни приходи.

На 12 януари 2009 г. SFP предявява иск срещу ОТК, с който иска до сключването на нов лицензионен договор на ОТК да бъде забранено да препредава защитени аудиовизуални произведения, както и същото да бъде осъдено да заплати на ищеца сума в размер на 390 337,50 PLN (около 88 005,17 EUR) плюс дължимата законова лихва. С решение от 11 август 2009 г. **Окръжен съд** (Вроцлав, Полша) **осъжда ОТК да заплати на SFP** сума в размер на 160 275,69 PLN (около 36 135,62 EUR) плюс дължимата законова лихва, като отхвърля по същество иска в останалата му част. Тъй като подадените от двете страни въззивни жалби срещу това решение са отхвърлени, страните подават и касационни жалби. С решение от 15 юни 2011 г. **Върховен съд обаче връща делото за ново разглеждане на Апелативен съд** (Вроцлав, Полша), който постановява

второ решение по делото на 19 декември 2011 г. **И това решение е отменено** от Върховен съд в рамките на образуваното във връзка с това касационно производство, а делото отново е **върнато за ново разглеждане** на Апелативен съд Вроцлав. Постановеното впоследствие съдебно решение от последния съд се обжалва с подадена от ОТК касационна жалба.

Върховният съд има съмнения относно **съвместимостта на националното законодателство с чл. 13 от Директивата**. Приложимият национален закон предвижда възможността по молба на притежателя на имуществени авторски права, които са били нарушени, да му бъде присъдено обезщетение, като му бъде изплатена сума, равна на двойния или тройния размер на съответното възнаграждение. От друга страна, в чл. 13 от Директивата е предвидено, че държавите-членки гарантират, че по заявление на увредената страна компетентните съдебни органи постановяват на нарушителя, който съзнателно или като може при разумни основания да съзнава това е предприел действия, с които е нарушил права, да заплати на притежателя на правата обезщетение съобразно действителните вреди, понесени от последния в резултат на нарушението. Когато съдебните органи определят обезщетението те вземат предвид всички приложими аспекти, като например отрицателните икономически последствия, включително пропуснатата печалба, които увредената страна е понесла, цялата несправедливо получена печалба от нарушителя, а когато е уместно, елементи, които са различни от стопанските фактори, като например моралната щета, причинена на притежателя на правото поради нарушението. Алтернативно националните юрисдикции могат да определят обезщетението като еднократна сума въз основа на размера на лицензионните и авторските възнаграждения, които биха били дължими, в случай че нарушителят е поискал официално разрешение да ползва въпросното право върху интелектуална собственост. Освен това запитващата юрисдикция се пита дали предвиденото в Директива 2004/48 обезщетяване на носителя на имуществено авторско право изисква той да докаже вредоносното събитие, претърпяната вреда и нейния размер, причинно-следствената връзка между вредоносното събитие и вредата, както и виновното поведение на нарушителя.

При тези обстоятелства Върховния съд решава да спре производството по делото и да постави на Съда следния **преюдициален въпрос**:

„Може ли чл. 13 от Директива 2004/48 да се тълкува в смисъл, че притежателят на имуществени авторски права, които са нарушени, може да иска обезщетение за причинените му вреди въз основа на установените общи правила, или, без да е необходимо да се доказва вредата и причинно-следствената връзка между събитието, довело да нарушаване на авторските права, и претърпяната вреда, да иска заплащане на парична сума, равняваща се на двойния размер или в случай на виновно нарушение на авторското право — на тройния размер на съответното възнаграждение, при положение че съгласно чл. 13 от Директива 2004/48 съдът се произнася по размера на обезщетението, като взема предвид посочените в чл. 13, параграф 1, буква а) обстоятелства, и само като алтернатива може, когато е уместно, да определи фиксирано обезщетение въз основа на елементите, посочени в чл. 13, параграф 1, буква б) от директивата? Възможно ли е с оглед на чл. 13 от Директивата да се присъжда, по искане на съответната страна, предварително определено по размер фиксирано обезщетение, което съответства на двойния или на тройния размер на съответното възнаграждение, предвид факта че в съображение 26 от Директивата се уточнява, че целта ѝ не е да се въвежда наказателно обезщетение?“

Междувременно след постановяването на акта за преюдициално запитване Конституционен съд обявява разпоредбата на полския закон, която предвижда, че притежателят на имуществените авторски права, които са нарушени, може да изисква от лицето, нарушило тези права:

[...]

3. да поправи причинената вреда:

а) въз основа на общите принципи, приложими в конкретната материя или

б) чрез заплащане на парична сума, равна на двойния размер, или в случай на виновно нарушение на имуществените авторски права — на тройния размер на съответното възнаграждение, което би било дължимо в момента на поискването му за предоставяне на разрешение за използване на производението от страна на притежателя на правата, за неконституционносъобразна в частта ѝ, в която тази разпоредба позволява на притежателя на засегнато имуществено авторско право да иска в случай на умишлено нарушение да му бъде изплатена сума, равна на тройния размер на съответното възнаграждение. Тъй като въпреки това запитващата юрисдикция продължава да поддържа поставения преюдициален въпрос, същият следва да се разбира като предназначен да установи дали чл. 13 от Директива 2004/48 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която предвижда възможността да се иска заплащане на сума, равняваща се на двойния размер на подходящото възнаграждение, което би било дължимо за разрешаването на ползването на съответното произведение (наричано по-нататък „хипотетичното възнаграждение“).

Съдът вече е постановявал, че Директива 2004/48 установява минимални изисквания във връзка със спазването на правата върху интелектуална собственост и не следва да възпрепятства държавите-членки да предвидят по-строги мерки (вж. решение от 9 юни 2016 г., **C-481/14**)¹. Според него за целите на тълкуването на разпоредбите на

---

¹ Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Регламент (ЕО) № 2100/94 на Съвета от 27 юли 1994 година относно правната закрила на Общността на сортовете растения и на Директива 2004/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно упражняването на права върху интелектуалната собственост. Запитването е отправено в рамките на спор между г-н Jörn Hansson и Jungpflanzen Grünewald GmbH (наричано по-нататък „Jungpflanzen“) относно поправянето на вредите, произтичащи от нарушение на правата върху защитен в Общността растителен сорт. От 1999 г. г-н Hansson е титуляр на правото на закрила на сорта на Общността EU 4282, който носи наименованието „Lemon Symphony“ и е растение от вида южноафриканска маргаритка. Между 2002 г. и 2009 г. Jungpflanzen отглежда и продава сорта цветя SUMOST 01 с наименованието „Summerdaisy’s Alexander“. Тъй като смята, че тези две наименования всъщност обозначават един и същ сорт цветя, г-н Hansson подава пред Областен съд Дюселдорф (Германия) молба за допускане на привременни мерки, с които да се забрани на Jungpflanzen да продава последно посочения сорт. Молбата за привременни мерки и подадената впоследствие частна жалба пред Висш областен съд Дюселдорф (Германия) са отхвърлени по съображението, че ищецът в главното производство не е доказал наличието на нарушение на правата му върху сорта с наименованието „Lemon Symphony“.

По изложените съображения Съдът (пети състав) реши:

1) Член 94 от Регламент (ЕО) № 2100/94 на Съвета от 27 юли 1994 година относно правната закрила на Общността на сортовете растения трябва да се тълкува в смисъл, че правото на обезщетение, предвидено в тази разпоредба в полза на титуляря на нарушените права върху защитен сорт растения, се отнася до цялата претърпяна от титуляря вреда, без да е възможно този член да е основание за добавяне на фиксирана свръхтакса заради нарушението, нито конкретно за връщане на извлечените от нарушителя печалби и ползи.

2) Понятието „справедливо възнаграждение“ по член 94, параграф 1 от Регламент № 2100/94 трябва да се тълкува в смисъл, че освен заплащането на обичайната такса, която би била дължима за лицензирано производство, това възнаграждение покрива и всички вреди, тясно свързани с факта на неплащането на тази такса, към които би могло да се отнесе в частност плащането на лихви за забава. Запитващата юрисдикция следва да определи обстоятелствата, които изискват увеличаване на посочената такса, като има предвид, че всяко от тези обстоятелства може да бъде отчетено не повече от веднъж за целите на определянето на размера на справедливото възнаграждение.

3) Член 94, параграф 2 от Регламент № 2100/94 трябва да се тълкува в смисъл, че размерът на вредите, до които се отнася тази разпоредба, трябва да се определя в зависимост от конкретните доказателства, посочени в това отношение от титуляря на нарушените права върху сорта, като при необходимост може да се използва фиксиран метод, ако тези доказателства не позволяват точна оценка на вредите. Тази разпоредба допуска при оценката на тези вреди да не се отчитат разноските по евентуалното обезпечително производство, приключило с отхвърляне на молбата за допускане на обезпечение, както и да не се вземат предвид извънсъдебните разноски, направени във връзка с производството по иска. Възможността тези разноски да не се вземат предвид обаче е налице само при условие че размерът на

Директивата следва да бъдат взети под внимание задълженията, произтичащи за държавите-членки от международните конвенции, сред които са Споразумението TRIPs, Бернската конвенция и Римската конвенция, които биха могли да бъдат приложими в спора по главното производство. В светлината на техните разпоредби чл. 13, параграф 1, втора алинея, буква б) от Директива 2004/48 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба като разглежданата в главното производство, която предвижда, че притежателят на имуществените авторски права, които са били нарушени, може да изиска от нарушителя обезщетяване на причинените вреди чрез заплащане на сума, равна на двойния размер на хипотетичното възнаграждение.

Подобно тълкуване не би могло да се постави под въпрос от обстоятелството, че обезщетение, изчислено въз основа на двойния размер на хипотетичното възнаграждение, не е точно пропорционално на действително претърпените вреди от засегнатата страна. Всъщност тази особеност е присъща на всяко фиксирано по размер обезщетение. На следващо място, посоченото тълкуване не се поставя под въпрос от обстоятелството, Директивата няма за цел да въведе задължение за предвиждане на наказателно обезщетение. Според Съда обстоятелството, че Директивата не съдържа задължение за държавите-членки да предвидят т. нар. „наказателно“ обезщетение за вреди, не може да се тълкува като забрана за въвеждане на подобна мярка.

Поради това самото заплащане на хипотетично възнаграждение в хипотезата на нарушаване на право върху интелектуална собственост не е в състояние да гарантира обезщетение на всички действително претърпени вреди, като се има предвид че заплащането на това възнаграждение само по себе си не гарантира нито възстановяване на евентуалните разходи, направени във връзка с проучването и идентифицирането на възможните нарушения, посочени в Директивата, нито обезщетяване на евентуалните неимуществени вреди, нито изплащане на лихви върху дължимите суми.

Що се отнася до довода, че тъй като би могла да изчисли обезщетението като удвои размера на хипотетичното възнаграждение, засегнатата страна повече не следва да доказва наличието на причинно-следствената връзка между събитието, довело да нарушаване на авторското право, и претърпяната вреда, следва да се констатира, че този довод се основава на твърде тясно тълкуване на понятието „причинно-следствена връзка“, съгласно което притежателят на засегнатото правото трябва да установи не само наличието на причинно-следствена връзка между това събитие и вредата, но и точната сума, на която възлиза тази вреда. Според Съда подобно тълкуване противоречи на самата идея за определяне на размера на обезщетението, а оттам и на чл. 13 от Директивата, който позволява този вид обезщетение.

По изложените съображения Съдът взема следното решение:

Член 13 от Директива 2004/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно упражняването на права върху интелектуалната собственост следва да се тълкува в смисъл, че допуска национална уредба като разглежданата в главното производство, съгласно която притежателят на засегнато право на интелектуална собственост може да претендира от нарушителя на това право или поправяне на претърпените вреди, като се отчитат всички приложими аспекти на конкретния случай, или, без да е необходимо да доказва действителната вреда, заплащане на сума равна на двойния, а в случай на виновно нарушение — на тройния размер на съответното възнаграждение, което би било дължимо за разрешаването на ползването на съответното произведение.

С приемането на Директивата през 2005 г. ЗАПСП претърпява значителни промени (ДВ, бр. 99/2005, в сила от 10.01.2006 г). Цялата глава дванадесета

съдебните разноски, които биха могли да бъдат възложени в тежест на увреденото от нарушението лице, не е годен да разубеди това лице да брани правата си по съдебен ред, като се има предвид какви суми остават за негова сметка като извънсъдебни разноски и каква е ползата от тях за целите на иска за обезщетение за вреди.

„Гражданскоправна защита“ (чл.94 – чл.96а) е изменена. Гражданскоправната защита се основава на иска за обезщетение. Обезщетение се дължи за всички вреди, които са пряка и непосредствена последица от нарушението. При определяне размера на обезщетението съдът взема предвид и всички обстоятелства, свързани с нарушението, пропуснатите ползи и неимуществените вреди, както и приходите, реализирани от нарушителя вследствие на нарушението. Съдът определя справедливо обезщетение, което трябва да въздейства възпиращо и предупредително на нарушителя и на останалите членове на обществото. Когато искът е установен по основание, но няма достатъчно данни за неговия размер, ищецът може да иска като обезщетение:

1. от петстотин до сто хиляди лева, като конкретният размер се определя по преценка на съда при условията на чл. 94, ал. 3 и 4, **или**

2. равностойността на предмета на нарушението по цени на дребно на правомерно възпроизведени екземпляри.

В тези случаи при определяне на обезщетението се вземат предвид и приходите, получени вследствие на нарушението.

Разпоредбата на чл. 94, ал. 1 ЗАПСП, според която, който наруши авторско право, сродно на него право, или право по чл. 93в дължи на носителя на правото, или лицето, на което той е отстъпил изключително право на използване обезщетение за причинените вреди, предполага наличие на причинени вреди, в резултат на нарушението, които са задължителна материалноправна предпоставка за възникването на имуществена отговорност по този иск².

Заклучението, което може да се направи с оглед на съдебната практика и от доклада на Комисията, е че присъждането на обезщетения понастоящем изглежда не възпира потенциални нарушители от извършването на незаконни действия. Това важи особено за случаите, в които присъдените от съдилищата обезщетения не достигат размерите на печалбата, получена от нарушителите. Основната цел на присъждането на обезщетения е титулярите на права да бъдат поставени в същото положение, в което те щяха да бъдат, ако нарушението не се бе състояло. Днес обаче изглежда, че печалбите на нарушителите (неоснователно обогатяване) често са значително по-високи от щетите, действително нанесени на титуляря на правата. В такива случаи може да се обмисли дали съдилищата следва да имат правомощието да присъждат обезщетения, съизмерими с неоснователното обогатяване на нарушителя, дори те да надхвърлят щетите, действително нанесени на титуляря на правата. По аналогичен начин може би трябва да се използва по-пълноценно възможността за присъждане на обезщетения за други икономически последици и морални щети.

---

² Решение № 1752 от 26.08.2005 г. на ВКС по гр. д. № 1112/2004 г., IV гр. о., докладчик председателят Елса Ташева